

Nord om Grønland

Kajak ekspedition '99 2000 km fra Station Nord til Qaanaaq

Tekst: John Andersen

Foto: John Andersen og Frederik Jacobi

Indlandsisens blændende hvide horisont blev brudt. Endelig så vi land forude. I ti døgn havde vi kæmpet os over Humboldt Gletscheren og indlandsisen for at nå frem til Qaanaaq, før vinteren for alvor satte ind. Jeg gik i mine egne tanker og så tilbage på de sidste 2½ måneds rejse. Utroligt hvad Frederik Jacobi og jeg havde været igennem. Svær fast pakis, kilometer lange strækninger med vand på isen, drivende pakis, sne-storme, sommervarme og meget mere.

Frederik stoppede op. »Jeg tror der er spalter«, sagde han og stak skistaven gennem sneen. Vi så os omkring. Det var meget svært at afgøre, om vi allerede var kommet ind i spaltezonen. »Vi spiser frokost på den anden side«, sagde han, tog et stort skridt og gik videre. Jeg trådte ned i Frederiks fodspor, men pludselig blev alt mørkt omkring mig. Jeg mærkede et voldsomt sug i kroppen, og i rasende fart styrtede jeg ned i en sort, dyb gletscherspalte. Sekunder efter væltede kaskader af sne ned over mig sammen med kajakken, der forsvandt i det sorte dyb. Min første reaktion var reflektorisk – er jeg uskadt? Uden at

tænke bevægede jeg arme og ben for derefter at stirre opefter. Et fantastisk syn. To lodrette tyrkisblå isvægge, der blev afsluttet af blændende hvid sne, der hang som flødeskum ud over iskanten. Fra midten af det fire-fem meter brede hul så jeg op i den klareste blå himmel, jeg nogensinde har set. Jeg var landet på en snebro syv meter nede i en uhyggelig dyb gletscherspalte. Hver gang jeg bevægede fødderne forsvandt sneen og efterlod et sort hul. »Frederik, kom med et tov – hurtigt,« råbte jeg. Med stor forsigtighed fik jeg lirket en isskrue ud af sidelommen på rygsækken og snart sad den forankret i den lodrette isvæg. Jeg klikkede en slynge og træktovet fra kajakken ind i en stor karabin. Hjertet

John Andersen, f. 1943, arkitekt og polarrejsende. Første gang i Grønland i 1959, siden rejst overalt, mest i kajak. Mangler »kun« Jøkelbugten og Skærfjorden i Nordøstgrønland i at have fuldendt Grønland rundt i kajak. Den ekspedition er planlagt til år 2001-2002.

Frederik Jacobi, f. 1973, filmfotograf og skiløber. Første gang i Grønland på Kajak ekspeditionen nord om Grønland 1999.

bankede voldsomt. Gennem den tynde anorak kunne jeg allerede mærke hvordan kulden fra isens indre begyndte at trænge ind i kroppen. »Frederik«, råbte jeg igen, »kom nu med det tov for fanden«. Oppe langs kanten begyndte sneen at falde ned i spalten. Jeg så isøksen bore sig gennem sneen og Frederiks hoved, med det store krøllede hår, kom til syne. »Er du skadet,« spurgte han meget skræmt. »Nej, nej, men kom nu med det tov så kan vi kan få kajakken op«. »Vent lige lidt, jeg skal filme,« råbte Frederik, synlig lettet over at jeg stadig var i live. Kajakken blev sikret med et tov, og jeg greb de to isøkser, der lå fastspændt på dækket. Med stor forsigtighed gik jeg hen over den skrøbelige snebro, og begyndte at hugge trin i den blanke is. Snart stod jeg igen oppe på indlandsisen, reddet ud af den uhyggelige gletscherspaltes kolde indre.

Det var ikke et uheld, men sløseri. Vi var trætte og udmagrede, havde tabt omkring 10 kilo hver. Som da Odyssees blev forhekset af Sirenernes sang, så havde Frederik og jeg kun een tanke i hovedet: – Land, land. Fra mere end 1000 meters højde kunne vi mod syd se Inglefield Bredning med Bowdoin Fjord i øst og MacCormick Fjord i vest, omkranset af den mægtige halvø hvor Qaanaaq lå. Der var mindre end 100 kilometer, men i den klare luft så det hele ud som var det kun et stenkast væk. Et betagende syn, som satte vores fornuft fuldstændig ud af funktion. Derfor undersøgte vi ikke spalten tilstrækkeligt grundigt, derfor faldt jeg ned og vi fik en forskrækkelse og en påmindelse om, at ekspeditionen langt fra var slut. Sådan sker alle

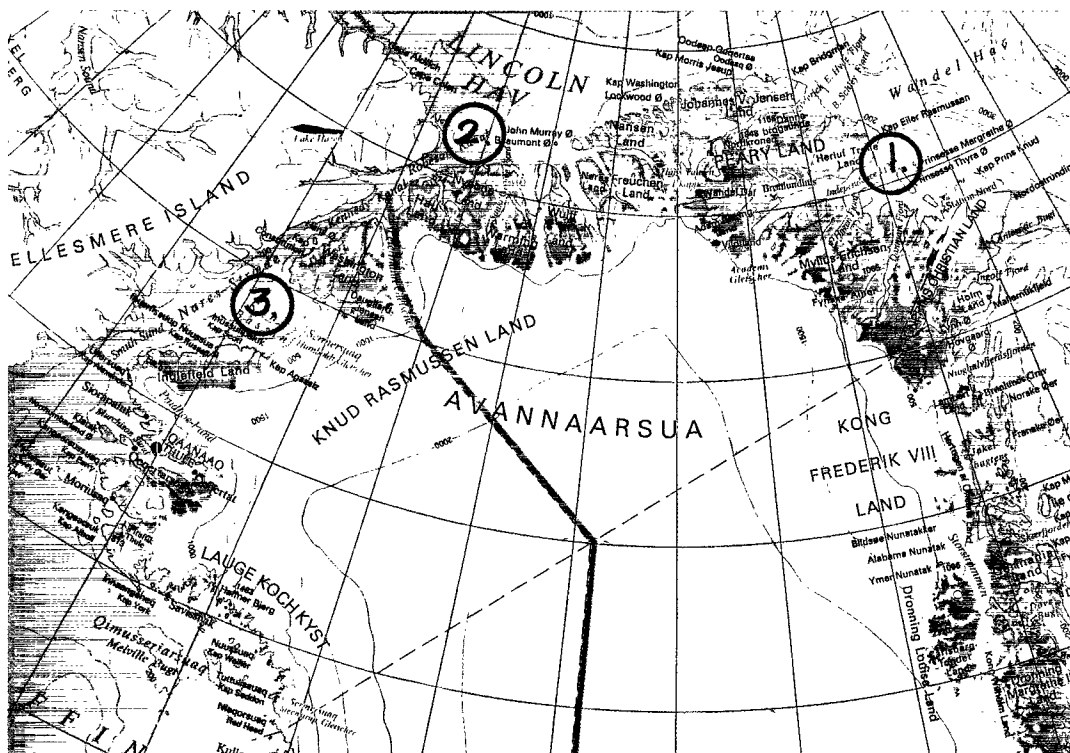
ulykker – aldrig i starten af en krævende ekspedition, men mod afslutningen, hvor man har været så utroligt meget igennem, at man overser de små ændringer og signaler naturen giver, og så går det galt.

Forberedelserne

Det var mere end to en halv måned siden vi forlod Station Nord en frostklar nat med midnatssolen i nord. Frederik Jacobi på 25 år og jeg på 55 år skulle ud på en rejse, som ingen tidligere havde gjort. Mange såkaldte »grønlandskyndige« havde spået, at det ikke kunne lade sig gøre. At rejse om sommeren langs verdens nordligste kyst og så i kajak – umuligt. Men hvis man ikke forsøger at gøre det umulige, så sker der ingen fremskridt. For en gammel eventyrer og grønlandsfarer, var det naturligvis også en stor udfordring der »bare« lå og ventede. Jeg var fuldstændig overbevist om, at det kunne lade sig gøre, men jeg var også klar over at det ville blive uhyre vanskeligt og kræve en stor indsats, menneskeligt så vel som teknisk!

På den 2000 kilometer lange strækning var der »tre nøglepunkter« som skulle takles overbevisende for at sikre ekspeditionens gennemførelse.

Det første var: Hvornår og hvor længe ville tøbruddet vare? Vanskelighederne opstår i den periode, hvor sneen smelter men endnu ikke er blevet til vand. Det kaldes for »snesump« og er meget tungt at vade igennem. Det var snesump der »knækkede« både Mylius Erichsen i 1907 på Danmark Fjord og Knud Rasmussen i 1917 på Sherard Osborn Fjord. Den bedste rejseform ville her være en stærk, meget stiv *pulke*

På den 2000 kilometer lange strækning fra Station Nord i øst, til Qaanaaq i vest var der »tre nøglepunkter«, der skulle takles overbevisende for at sikre kajakekspeditionens gennemførelse. 1. Snesumpen i Danmark- og Independence Fjord, 2. Pakisen i Robeson Kanal og 3. Åbent hav i Kane Bassin.

af glas- eller kevlarfiber med en fast bøjle og træksele.

Det andet nøglepunkt var kyststrækningen ud for Nyeboes Land og begyndelsen af Robeson Kanalen, der hvor Grønland og Canada næsten »støder« sammen. Her er meget stærk strøm, hvor enorme mængder af is fra Polhavet presses ned gennem det smalle stræde og pakker sammen. Det er på denne strækning at de gamle ekspeditioners skibe blev skruet ned af isen. Her ville det ideelle være at anvende en kort *foskajak* på 340 cm, fremstillet af polyethylen.

Det sidste nøglepunkt var passagen forbi den mægtige, 100 kilometer lange Humboldt Gletscher i Kane Bassin. Det ville ligge i slutningen af august eller begyndelsen af september, hvor vejret ofte er ustabil og isen er drevet mod vest til Canadas kyst. Det giver store bølger, og ville kræve en lang, stabil *havkajak* på 530 cm, fremstillet af formfast glasfiber.

På mine tidligere ekspeditioner, har jeg været ude i de samme problemer mange gange. Løsningen blev derfor en kort kajak på 415 cm, fremstillet af rotationstøbt polyethylen med et relativt

stort mandehul og uden skot eller pakkeluger. Det er alt afgørende, at man kan komme hurtigt ud af kajakken når isen pakker, og det er vigtigt at udrustningen hurtigt kan komme ind og ud af kajakken. Jeg vidste også at polyethylen kan tåle de enorme strabadser, kajakken ville blive udsat for.

Det ville blive en svær, men fantastisk rejse. Baggrunden for at vælge at tilbagelægge de 2000 km om sommeren var, at rester og spor efter fortidens berømte ekspeditioner ville ligge blottet, modsat hvis vi f.eks. havde kørt med hundeslæde. Kort fortalt er der seks ekspeditioner der har tegnet Nordgrønlands historie. Tre amerikanske: Hall 1871-72, Greely 1881-83 og Peary 1900 og tre danske: Danmark Ekspeditionen 1906-08, Anden Thule Ekspedition i 1917 og Lauge Kochs Jubilæumsekspedition i 1921. Vores mål var ganske enkelt at sammenkæde disse historiske ekspeditioner med egne oplevelser på stedet. Vi fik stillet film og udstyr til rådighed af Zentrøpa. Jeg var en smule skeptisk, mest over vægten på 14 ekstra kilo, men også på grund af den tid der ville gå med at optage film under så ekstreme forhold.

Midt under de hektiske forberedelser blev der sat en brat stopper for projektet. Min søn Ture faldt under en skitur i Alperne og en gammel skulderskade brød op. Den lokale læges diagnose var kort. Ingen Grønlandsekspedition før end skulderen var opereret og der var gået mindst tre måneder med genoptræning. Det var umuligt. Jeg gik næsten i panik, det store lokomotiv var startet og lod sig ikke standse. Ikke fordi jeg

havde tunge sponsorer at tage hensyn til, for der var ingen der havde meldt sig, men hele den psykiske nedtur, var jeg ikke sikker på om jeg kunne klare. I min alder er tiden til den slags projekter meget knap, og derfor måtte det forsøges mens jeg endnu havde troen på, at det kunne lade sig gøre. At vente et ekstra år ville give alle skeptikere vind i sejlene, og det kunne jeg ikke bære at tænke på.

Jeg havde to personer i tankerne som afløser for Ture. Frederik Jacobi og Joakim Groth. Begge mente jeg ville være kvalificerede til den vanskelige ekspeditionen. Efter nogen tid fandt jeg frem til Frederik. Han var på ski i Chamonix og sagde straks ja, da han fik min mail. Jeg har kendt Frederik de sidste par år, hvor han har rejst meget omkring og stået på ski. Men det afgørende var, at han for tre år siden ringede på min dør og spurgte om råd til en skitur gennem Norge på langs. Han var dengang 22 år. Frederik gennemførte turen – solo!

I næsten to måneder havde de praktiske forberedelser ligget stille, men nu kastede vi os ud i fem ugers hektisk arbejde med at få det hele på plads. Det var alle tiders gode periode, fordi vi her kom tæt på hinanden og jeg fik en klar fornemmelse af, at vi godt kunne arbejde sammen.

Ekspeditionen begynder

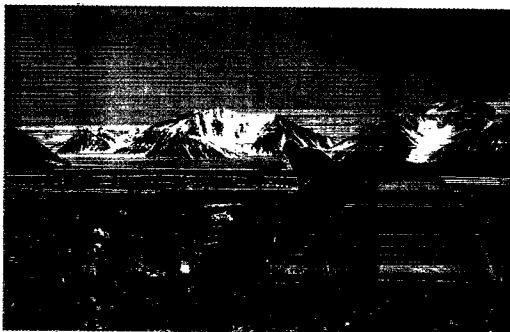
Med vores eget chartrede fly fra Island ankom vi den 19. juni til Station Nord, en vejstation og flyveplads beliggende vest for Nordostrundingen. To dage senere trak vi afsted med de 100 kilo tungt lastede kajaker i vidunderligt forårsvejr, med klar himmel, midnatssol og

Hundeskrænten i Frederick E. Hyde Fjord har fået navn efter, at Bertelsens havde mistet fem hunde. De løb efter et par vilde moskusokser, ud over den næsten 600 meter høje, lodrette skrænt og blev dræbt. De sidste ti km før nordkysten var isen jævn som havet.

fem minusgrader. Vi havde ski med felter og det gik forrygende henover det snelagte, tilfrosne hav. Men allerede efter et par dage fik vi en påmindelse om at vi var højt mod nord, da en snestorm brat standsede vores fremfusende færd. I et døgn lå vi vejrfast midt i den skæbnesvangre Danmark Fjord. Det var netop her at Mylius Erichsen, Høegh Hagen og Jørgen Brønlund blev standset i 1907 af vand på isen. Da teltet var gravet fri for sne, opdagede vi snart, hvad de tre polarfarere havde været ude i. Sneen var tung og flere steder sivende der vand op gennem den. Det lette træk vi havde haft de forgående dage var nu afløst af et sejt, vådt slid gennem dyb sne, men vi havde Kap Rigsdagen i sigte og langsomt kom solen tilbage gennem sneskyerne. Det samme gjorde vores humør der kulminerede ti timer senere, da vi gik i land på en lille grusstrand og rejste lejren på fast grund. Frederik var overvældet over landets enorme dimensioner. »Det er bare større end noget

andet jeg har set,« og vi talte om, at sådan måtte det også have været dengang da Mylius og hans to kammerater gik »forkert«. Det er meget svært at orientere sig i den store skala som Danmark Fjord og Independence Fjord udgør. Det kostede dem livet, men Frederik og jeg blev fyldt med optimisme da solen varmede og vi med vores ski igen trak videre mod nord. Da vi skulle i land på Peary Land, opdagede vi snart hvad vårbruddet vil sige. Enorme mængder af vand fossede ud over isen, og sneen blev til sump. De følgende dage blev det kun værre og værre. Sumpen bredte sig som ringe i vandet, nu forstod vi for alvor hvad der havde standset Mylius. En lille uge stod det på, men så begyndte vandet at få magt over sneen. Det var et mærkelig skift, fra at gå på sneen til nu at finde de største smeltevandssøer. Her var isen hård og lettere at trække kajakken over. Da vi nærmede os Frederick Hyde Fjord efter tre uger, så vi en underlig hvid mur der strittede op i luften.

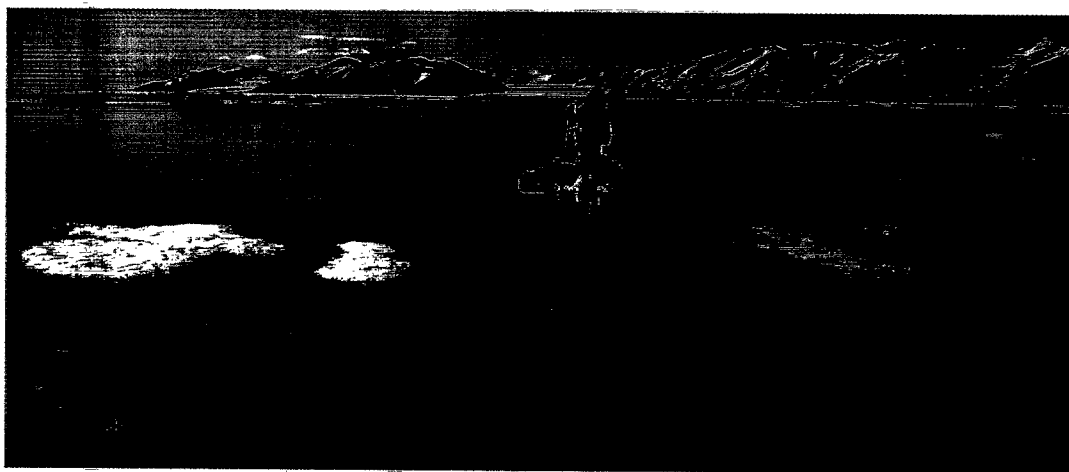
Teltejr på en af de lave grusbanker i Bliss Bugt ud for Kap J.P. Koch var mere behagelig end på den kolde is.

Teltejr på isen er om sommeren altid koldt. Om vinteren, når der er løs, tør sne, er det meget varmere. Når vi ikke anvendte skiene, blev de anbragt bagest på kajakdækket.

Det var pakisen, der som gigantiske murbrokker, spærrede vejen for vores videre fremmarch. Forude lå et lille næs, hvor vi klatrede op. »Åh, hvor er der dog forfærdelig meget is« udbød Frederik, en smule bekymret. Det var imponerende at se hvordan isen var blevet mast mod kysten, for i løbet af efteråret at stivne i den mørke polarnat. Men hvordan kommer vi igennem? Vi diskuterede længe hvilken rute der var bedst.

Det var som om der var nogle tværgående dale, men hvordan kom vi igennem, når vi befandt os i en labyrint? Midt i fortvivlelsen var der dog et lyspunkt. Det så ud som om der var vand på den modsatte side af fjorden. Vi kastede os ud i dette morads af pakis. Frem og tilbage og op og ned gik det med de tunge kajaker på slæb. Det var varmt, og vi drak en masse smeltevand der lå på isen. Men fremad kom vi, den ene

De sidste ti kilometer inden Kaffeklubben O var der enorme smeltevandssøer på isen. Desværre var de kun 40-50 cm dybe. Først når der er omkring 70-80 cm vand, er det lettere at padle i kajak end at trække den.

Frokosthvile ud for Grønlands nordkyst. Vi trak kajakkerne i fem eller seks timer, holdt ca. en times hvil og fortsatte igen i fem, seks timer.

seje kilometer lagde vi bag os efter den anden. Efter 12 slidsomme timer fik det hele en ende. Mellem pakisen kunne vi skimte vandet, der lå og glimtede i modlyset. Kunne vi virkelig padle eller? Da vi kom nærmere opdagede vi, at det var gigantiske søer ovenpå havisen. Vi fandt et tørt stykke is og rejste teltet. Hvordan vi kunne komme gennem søerne, måtte blive morgendagens problem.

Vi trak i vaders'ne og det var med blandede følelser at jeg gik ud over havet. Kajakken kunne jeg overhovedet ikke mærke på det 40 cm. dybe vand. Et lille ryk og den skød sig frem uden besvær. Efter nogen tid vænnede vi os til den sære fornemmelse af at »gå på havet,« på én meter tyk havis hvorunder der var flere hundrede meter dybt.

Jordens nordligste kyst

Vi rundede Kap Ole Chiewitz og nu gik det for alvor op langs Grønlands Nordkyst. Det var et betagende syn at se de 1000 meter høje bjerge rejse sig majestætisk op af Polhavets tildækkede ismasser. Indimellem blev bjergene gennemskåret af græsdede dale, hvor der gik store flokke af moskusokser. I luften over os afløste det ene træk knortegæs det næste, der forsvandt i de dybe dale. At der var så smukt på toppen af jorden, havde vi i vores vildeste fantasi ikke drømt om. Det gav også en enorm inspiration til at komme gennem de følgende ugers slid og den uvejsomme pakis.

Der kom mere og mere smeltevand på isen, men endnu kunne vi ikke padle.

Først når der er omkring 70 cm. vand, er det lettere at padle end at trække. Forude dukkede en lille mørkebrun knold frem af pakisen. Det var Kaffeklubbens Ø. Dagen efter trådte vi i land på verdens nordligste ø. Det var virkelig sommervejr, med bagende sol og tusinder af blomstrende purpurstenbræk, der med sin smukke, dybviolette blomst tog venligt imod os. På toppen lå Lauge Kochs varde fra 1921. Det var også ham der havde givet øen dens mærkværdige navn. Mens Koch tegnede kort, lavede hans tre polareskimoiske ledsagere kaffe, og han kom i tanke om, at han sammen med sine unge kandidater på universitetet havde en kaffeklub, hvor planer for fremtidens forskning blev ivrigt debatteret. Til ære for dem, blev øen døbt Kaffeklubbens Ø.

Fra toppen af den lille ø kunne vi mod nord se pakisen strække sig ud til horisonten. Her var der kun 700 km til

Nordpolen. Mod syd derimod lå Grønland. Det var her at jorden begyndte, og hvor var det langt mere inspirerende at se på landet, frem for at skulle slæbe sig gennem pakisen til Nordpolen og retur. Den drøm havde jeg engang, men den blev heldigvis skrinlagt for år tilbage. Nu havde vi tilmed åbent vand foran os, rigtigt vand hvor vi for første gang kunne padle i kajakkerne. Det ændrede vores hverdag. Pludselig tilbagelagde vi distancer på 20-30 kilometer uden besvær. Med det gode vejr og åbne hav kom der tåge, og i en ubehagelig snebyge trak vi kajakkerne op på stranden ved Kap Morris Jesup, Grønlands nordligste punkt. Det havde vi set frem til i fire lange uger på isen. Først og fremmest gik det nu mod sydvest, altså mod Thule. Men vi var også spændt på at se det historiske betydningsfulde sted med Pearys varde fra år 1900. Fra kysten gik vi op mod to små røde træskure der

Kajaksejls ud for verden nordligste kyst. Ekspeditionens absolutte højdepunkt da vi 30 km vest for Kap Morris Jesup begyndte at padle i virkeligt åbent hav. I perioder over 2-3 dage pakkede isen, så trak vi kajakkerne indtil isen igen løsnede op.

Isen i Robeson Kanal var tæt, ofte pakkende, men gav overraskende få problemer.

stod en lille kilometer inde på det lave kystland. Det ene tilhørte slædepatrulien Sirius, det andet meteorologisk institut. Pludselig opdagede vi et friskt fodaftryk i gruset. »Her er mennesker,« sagde jeg til Frederik, som blev ligeså forbavset som jeg. Da vi trådte ind i sirius hytten, så vi at der under briksen lå flere paksække hvorpå der stod, Dennis Smidtt Expeditions. »Mærkeligt« sagde jeg til Frederik. »De skulle være i Friggs Fjord og ikke her?« Dagen efter fik vi svaret, da ekspeditionens syv medlemmer våde og trætte kom ind i den lille hytte. »Vi kunne ikke lande i Friggs Fjord« sagde Dennis Smidtt, og derfor havde de udforsket området her. Det var et pudsigt sammentræf, og dagen efter rejste de tilbage med en Islandsk Twinn Otter.

Vores Iridium satellittelefon virkede ikke og det var uheldigt, da vi skulle

melde til forsvaret i Grønnedal om vores ankomst til Kap Morris Jesup. Det er et krav til alle ekspeditioner, som opholder sig i Grønlands Nationalpark, at de kan kommunikere. Dennis Smitt havde lånt en Vhf radio af forsvaret, som vi derfor overtog. Den fyldte en del og vejede omkring 14 kilo. Det værste var imidlertid besværet med at pakke den ned i kajakken. Næste dag landede den islandske pilot og vi fik arrangeret, at han tog en del af vores proviant med til en Sirius' hytte på Nyeboe Land, hvor han skulle til i begyndelsen af august. Vi fik således kompenseret en smule i vægt for den nye radio. Vi fortsatte rejsen i smukt sommervejr, trak kajakkerne gennem pakisen ud til nogle store åbne tidevandsrevner.

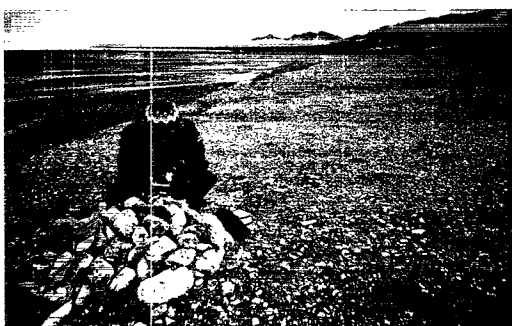
De følgende 14 dage havde vi det mest vidunderlige vejr og padlede langs nordkysten af Grønland. Det gav virke-

lig mod og tro på at vi kunne gennemføre, selv om vi kun havde tilbagelagt den første fjerdedel af strækningen til Thule. Men alene bevidstheden om, at det nu for alvor gik mod sydvest holdt humøret oppe og vi tænkte ikke over hvor langt der i virkeligheden var igen. Ofte slog vi teltet op i pakisen. Det var hurtigere end at finde egnede lejrpladser på kysten, der for det meste var meget stejlt. Ud for den mægtige J. P. Koch fjor var der meget åbent vand og vi gik i land på den lille Beaumont O. Her lå vi vejrfast i en snestorm i to døgn og fik således lejlighed til at repetere den spændende historie om de gamle ekspeditioner. Kortet bar nu tydeligt præg af udenlandsk aktivitet, de fleste stednavne stammede fra engelske og amerikanske ekspeditioner. Da snestormen tog af klatrede vi op på toppen og herfra havde vi en utrolig udsigt. Mod nord forsvandt Peary Lands kyst i en svag krumning og mod syd strakte det ene kap efter det andet sig ud i horisonten. De tre store fjorde Victoria-, Osborn- og Sct. Georges Fjorde, var gennemskåret af smeltevands render ud i det åbne hav. For os var det en lykke, for Knud Rasmussen i 1917 var det begyndelsen til en tragedie.

De brede revner var ideelle at padle i, der var minimalt med pakis og vi kom hurtigt frem, 30-40 kilometer om dagen. Omkring det legendariske Dragon Pynt lå der en spøgelsesagtig hvid sky. Det var netop her at grønlanderens Hans Hendrik på mystisk vis forsvandt på Anden Thule Ekspedition. Var det måske et selvmord, fordi Hans Hendrik var imod at gå op på indlandsisen? Fre-

derik og jeg gik omkring på det markante næs, men fandt ingen spor af den forsvundne grønlander. Næste dag måtte vi trække 15 kilometer over isen, men isen var næsten plan, så det gik raskt afsted mod Kap Bryant på Nyeboes Land. Da vi nåede frem til iskanten klarerede det op, og med solen i nord tilbagelagde vi på 17 timer 42 kilometer. Det var det længste vi endnu havde nået på et døgn.

Vi fulgte en ret stejl kyst og ankom til Frank Field Bugt, men kunne ikke finde Sirius hytten. Først efter radiokontakt fik vi den præcise position. Til vores rædsel konstaterede vi, at den lå 16 kilometer inde i landet ved en elv. Men vi måtte derind for at bytte vhf-radioen med en ny iridium-telefon, og få resten af vores proviant fra Kap Morris Jesup. Da vi næste dag begyndte at trække op af en bred elv slog vejret om. Regnen piskede ned i dalen. Vi blev helt skæve i ryggen af at trække kajakkerne fordi strømmen hele tiden skyllede dem op på brinken. Gennemblødte nåede vi frem efter 14 timer. Vi ventede i fem dage på at piloten skulle ankomme. Tiden gik med at sove, spise og gå ture i den smukke dal. Her var det sensommer, men valmuerne blomstrede endnu. Vi havde en flok moskusokser løbende omkring hytten. Dem havde vi meget fornøjelse af. Endelig kom Twin Otteren og den islandske pilot var meget forbavset over, at vi var nået så hurtigt frem. Der var også tre unge fyre med fra slædepatrulien Sirius. De havde travlt med at få ordnet småting i hytten. Vi skulle aflægge en rapport om rejsens forløb og fortælle om hvad vi gjorde

Frederik undersøger vardeberetningerne i Pearys berømte varde fra 1900 på Kap Morris Jesup. Det flade forland bliver herfra erstattet af stejle bjerge.

med vores affald, for det var ikke tilladt at forurene i Nationalparken. Herefter satte de sig op i maskinen, der kørte dybe spor hen over de arktiske valmuer og sendte en hørm af jetfuel ud over dalen!

Kajaksejls i Robeson- og Kennedy Kanalen
 »Jeg padler ud af elven« sagde Frederik, »Jamen Frederik, det er jo ingen foss-kajak,« prøvede jeg at indskyde, men han svarede kort tilbage. »Det kan den sku blive,« og han satte kajakken ud i

strømmen og drev afsted med stor hast. Det så virkelig ud til at det ville lykkes så jeg fulgte efter. Det var ulige lettere end at trække i det tunge mudder langs brinkerne. Den faste is, i den lille bugt ud til havet var næsten smeltet bort på de fem dage vi havde haft vores ufrivillige »sommerophold« inde i dalen. Men langs yderkysten var der nu kommet meget mere pakis. Efter et døgn så det fuldstændig umuligt ud, og vi gik i land for at få overblik over pakisen. Det var munden af Robeson Kanal, som vi kunne se, efter at vi var kommet nogle hundrede meter til vejrs. Der var smalle strækninger med åbent vand et par kilometer fra kysten. Ude i horisonten mod syd var der en underlig mørk stribe? – »Land,« sagde Frederik. Mit syn er ikke det samme mere, og hen på eftermiddagen havde jeg vanskeligheder med at se langt. »Det er Canada« sagde jeg til Frederik. »Det bliver spændende at se om pakisen og strømmen giver os problemer.«

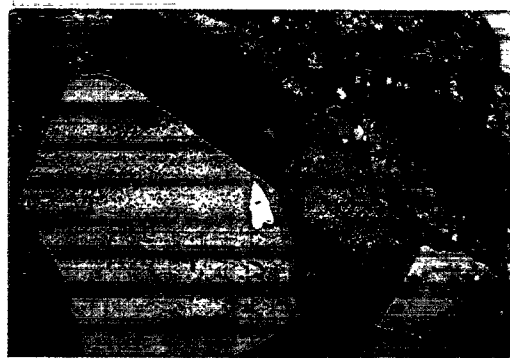
Halls grav i Polaris Bugt opdagede vi på lang afstand. Den store mindeplade i messing er rejst af Nares ekspeditionen i 1875. Vi fandt også et gammelt depot fra 1968, som Wally Herbert skulle have brugt på en slædetur nord om Gronland. Det meste smagte udmærket, selv en gammel flæskesteg blev spist med stor fornøjelse.

De følgende dage snoede vi os ud og ind gennem pakisen. Nogle gange tæt under land, hvor strømmen var enorm, andre gange søgte vi mange kilometer ud i pakisen og fandt her smalle strømstriber med vand, hvor vi kunne padle. Det hele gik forbavsende fint og vi rundede Kap Lupton og lagde ind i Polaris Bugt. Trak kajakkerne op på den flade strand og gik hen til C.F. Hall's grav. Den bestod af en bunke sten med en messingplade på to stolper. Her stod der:

Sacred to the memory of captain C.F. Hall, of the U.S. Snip Polaris, who sacrificed his life in the advancement of science on nov'. 8 th. 1871.

This tablet was erected by the British Polar Expedition of 1875, who following in his footsteps have profited by his experience.

Halls pludselige død i 1871 var en gåde indtil 1968, hvor to amerikanske videnskabsmænd, prof. Chauncey Loomis og retsmedicineren Frankling Paddog, åbnede graven og konstaterede, at Halls lig var fyldt med arsenik! En dramatisk historie som historikeren Mads Lidegaard har skrevet en spændende bog om. Den handler bl.a. om hvordan skibet Polaris i august kom i drift i Nares Stræde, og på et tidspunkt, hvor det så ud som om skibet ville blive skruet ned af isen, sprang halvdelen af besætningen ud på isen. Pludselig revnede flagen og skibet drev væk. Imens stod resten af besætningen på en kæmpe isflage. De drev fra 16. oktober 1872 ned langs Canadas østkyst til den 31. april 1873, hvor de blev samlet op af en skotsk hvalfanger nord for New Foundland. De overlevede kun, fordi den berømte grønlæn-

På Eigil Knuths fødselsdag den 8. august fandt vi på det stejle Kap Tyson, nord for Petermanns Gletscher, et ildsted fra Independence II kulturen. Under en flad sten lå en meget smuk harpunspids af hvalrostand. Der er ingen tvivl om, at Hall Land har været paleoeskimoernes port til Peary Land.

der Hans Hendrik var med. Han byggede snehytter og fangede sæler til dem.

Rundt omkring på stranden lå der endnu en masse rester fra skibet og de hytter besætningen havde boet i. Knud Rasmussen var her i 1917 og skrev, at han var taknemmelig over den tekniske udvikling, da han så det tunge komfur de havde haft med på slæderne. Frederik og jeg funderede over denne udvikling, mens vi sad med vores ultra lette MSR brænder og gryder af titanium.

Vi fandt også et nyere deport fra Wally Herberts ekspedition i 1968. Her var der en masse herlig dåsemad, som var et kærkomment supplement til vores lidt kedelige frysetørrede pulvermad.

Men den 8. august skete der noget helt utroligt. Vi var på vej op ad det markante Kap Tyson for at undersøge isen fra Petermanns Gletscher. Vi gik over flere højtliggende ralterrasser og fra omkring 100 meters højde var der en

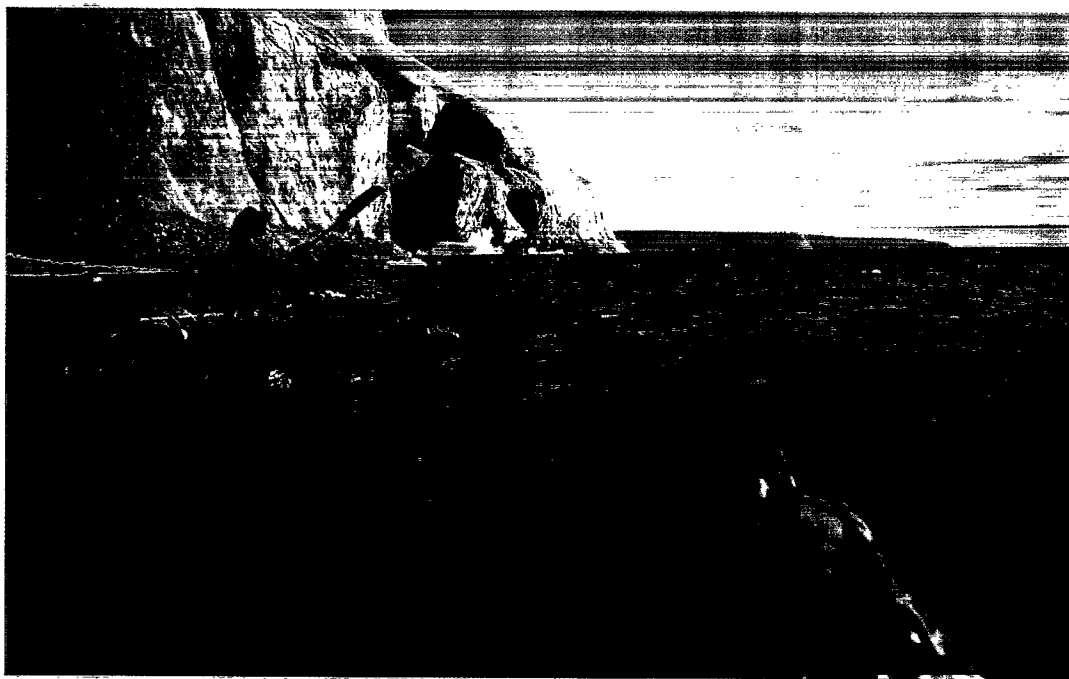
I Kennedy Kanal fik vi en voldsom storm og forsøgte at trække henover isfoden ved Kap Godtfred Hansen. Men efter tolv timer opgav vi, otte kilometer var alt hvad vi havde nået.

fantastisk udsigt over fjorden mod syd til Washington Land. Der var utroligt, der var næsten ingen is! Mod vest lå Kennedy Kanalen og Ellesmere Island. Et svagt, hvidligt skær langs land fortalte os, at isen var drevet vestover. Da jeg var på vej ned fra det høje kap opdagede jeg en oval samling flade sten. »Eskimoer« råbte jeg begejstret op til Frederik, der kom springende og med nogen undren udbrød, »er det virkelig eskimoer der har boet der?«. Jeg fortalte ham hvordan det lille telthus havde været indrettet, med brikse, forråd og ildsted, hvorefter jeg løftede en af de flade sten og den smukkeste harpunspids af hvalrostand lå og lyste op i det gråsorte grus. »Hvor gammel er den?« spurgte Frederik meget forbavset.

»Omkring 3000 år fra Independence II kulturen.« I en kort stund tænkte jeg tilbage på Eigil Knuth. Det var netop hans fødselsdag i dag og skæbnen ville, at jeg kunne give Eigil min beskedne gave, en lille ny brik, til hans livs store puslespil om den paleoeskimoiske indvandring i Grønland.

Det var første gang vi fandt bevis på eskimoisk tilstedeværelse. Senere på rejsen, fandt vi flere teltringe fra forskellige indvandringsperioder.

Syd for lå det mægtige Washington Land. Vi var nu ude af Nationalparkområdet og måtte gå på jagt igen, men her var, udover et par havmåger, intet vildt. Vejret ændrede sig. Vinden tog til fra nordøst og isen i Kennedy Kanal drev til Ellesmere Island. Det gav os nye van-

Isen langs Washington Land var drevet til Ellesmere Island. Vi havde store problemer med at passere forbi Kap Constitution og Kap Independence, fordi orkanagtige faldvinde fra de 500 meter høje, stejle bjerge næsten væltede os omkuld.

skeligheder med høj sø. På Kap Godtfred Hansen lå vi vejrfast i tre døgn. Til sidst blev vi så desperate af at vente, at vi trak kajakkerne henover isfoden. Men flere steder var den skyllet i havet af de store bølger, og vi havde et stort besvær med at få kajakkerne båret frem til det næste stykke isfod. Efter syv-otte kilometer opgav vi, fandt lidt is der tog af for de værste bølger og kom igen videre sydpå langs den stejle kyst. Værst var det ud for Kap Constitution og Kap Independence, der med sine 600 meter rejste sig lodret op i himlen. Imponerende og frygtindgydende, mens vi langsomt nærmede os de lodrette okkergule bjergvægge. Det første stykke gik fint, men da vi havde rundet selve

kappet, kom der en orkanagtig faldvind som en eksplosion imod os. »Holdt fast om pagajen og ro alt hvad du kan,« nåede jeg at råbe til Frederik, inden han forsvandt i en støvsky af oppisket havvand. Det stod kun på i fire-fem minutter, men det kolde vand trængte ind alle steder. I en lille vig tog vi et stykke chokolade, for igen at ro ud i de voldsomme kastevinde. Det stod på i mange timer, men vi kom dog sydefter og endda rimeligt langt, 40 kilometer på 12 timer. Da vi havde fået varmen tilbage inde i teltet, diskuterede vi hvordan det mon ville blive i Kane Bassinet ud for den 100 kilometer lange Humboldt Gletscher. Det var jo netop her, at Hall med skibet Polaris havde set åbent vand

så langt øjet rakte! »Hvis der ikke er is, hvor vi kan trække op og hvile, så kan vi ikke sejle over« sagde jeg til Frederik. Han havde begyndende rygproblemer. Vores bange anelser viste sig at holde stik da vi nogle dage senere rundede det sidste stejle forbjerg Kap Jackson. Der var absolut intet is, så langt øjet rakte. Vi havde imidlertid en mulighed for at slutte ekspeditionen her på Washington Land, fordi der inde i den sydøstlige Cass Fjord lå en videnskabelig baselejr. Men at skulle »opgive« den sidste del af ekspeditionen, var for mig en forfærdelig tanke, som i flere dage spøjte i mit hoved. Men der var også en anden løsning – indlandsisen. Lige som Knud Rasmussen på Anden Thule Ekspedition, havde vi akkurat de nødvendige rationer til at kunne »overleve«. Fysisk var det på kanten at det forsvarlige, fordi den hårde ekspedition havde drænet alle

de sidste fedtreserver ud af kroppen. Men jeg var overbevist om at bevidstheden om »ved egen hjælp« at gennemføre ekspeditionen som planlagt, ville give det nødvendige psykiske overskud.

Over Indlandsisen

Da vi kom nærmere gletscherfronten i kajakkerne, så den imidlertid meget lokkende ud. »Hvad siger du til at vi går over indlandsisen, i stedet for at slutte i Cass Fjord?« spurgte jeg Frederik. »Ja« svarede han uden forbehold. »Men det kommer an på, om vi kan finde et rimeligt let opstigningssted.« Mellem den stejle gletscherfront og en mudret moræne var der nogle hundrede meter, hvor indlandsisen gik ud i havet i en jævn skråning. I begyndende tusmørke padlede vi op på indlandsisen. Det var en fantastisk oplevelse. Alt blev pakket om og meget efterladt på grusmorænen.

Heldigvis var de store floder tørret ud, og snebroerne kunne igen holde på grund af kulden.

Næste eftermiddag trak vi langsomt op over den ujævne gletscheris. Trods den stejle hældning var vi dog i stand til at trække hver vores kajak. Forude lå 320 kilometer indlandsis før vi igen ville træde på land. Vi kørte på marginalerne. Vi havde kun 10 dages proviant og 1 dags nødproviant tilbage. Frederik havde gennem den sidste uge opsparet nogle af de bedste tørrationer, men det var sommerrationer på knapt 3000 kcal. pr. mand pr. dag, og på dem »skulle vi gå« 32 kilometer om dagen! Som gigantiske hudfolder bølgede isen op og ned. Indimellem var der dybe revner fra sommerens fossende smeltevand. Nu var det i slutningen af august, og der var ikke mere vand tilbage. Langsom kom vi opefter, men på det tredje døgn fik jeg nok. »Nu, skærer jeg kajakken over.« Uden at spørge Frederik, lå min kajak snart i to halvdele på den blanke is. »Hvordan har du tænkt dig at sejle, når vi kommer ned til kysten?« spurgte Frederik. »Den ene padler og den anden går« svarede jeg. Mit træk blev 15 kilo lettere, Frederik fortsatte med sin kajak. Her kom hans større styrke os begge til hjælp. Da vi nåede op i 1500 meters højde, faldt temperaturen til minus 20 grader. Hvordan vi bar os ad med at gå 32 kilometer om dagen, er en gåde. Men et var sikkert, vi blev tyndere og tyndere og vores dømmekraft dermed dårligere.

Efter mit faldt i gletscherspalten fik vi begge en alvorlig påmindelse om, hvor forsigtig man skal være. Vi omorganiserede det hele, og bandt alt det tov sammen som vi havde. Ski og et 40 meter langt klatretov var for længst efterladt.

Selv om jeg senere faldt gennem sneen, kunne Frederik uden problemer holde mig. På det tiende døgn kom vi ned fra indlandsisen. Jeg havde fortalt Frederik, at der måske var en chance for at møde grønlandere ude ved MacCormick Fjord, hvor de i slutningen af august og begyndelsen af september endnu plejede at fange fjeldørreder.

Frederik padlede på søer og elve, og jeg gik ud gennem det smukkeste efterårslandskab til kysten, hvor vi var heldige at møde fangeren Arrutaq med sin familie. Her fik vi hjemmebagte boller med tandtykt margarine, makrelsalat, syltetøj og naturligvis friskfangede fjeldørreder. En bedre afslutning på vores lange kajakfærd kunne vi ikke forestille os, og tilmed sammen med landets egne folk på en smuk fangstplads – det er Grønland!

Dagen efter sejlede Arrutaq os til Qaanaaq, hvor vi tilbragte en uge med opfodring og hvile. Men endnu mere vigtigt var det at »komme sig psykisk« ovenpå den lange rejse med de mange indtryk og oplevelser. Efter mine ekspeditioner i Grønland bliver jeg altid en kortere periode på det sted hvor rejsen slutter. Så er der tid til at tænke over tilværelsen, men også tid til at planlægge hvor og hvordan jeg kommer tilbage til Grønland. Når først man træder ind i flyveren er man allerede på vej tilbage til det hektiske liv. At Frederik havde fået sig en oplevelse for livet er naturligvis klart. Vores venskab holdt turen igennem og jeg håber, at kimen er lagt i den unge mand, så at han vil bevare sin begejstring for Grønland og lysten til at vende tilbage.